



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio decimaquinta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

& doctrinam eorum confirmantem, vel orationi & precibus eorum condescendentem.

12 Ad tertium dicens est q̄ Christo non est comunicata omnis scientia simpliciter, sicut nec omnis potentia. Non enim anima Christi scivit quæ Deus scit simpliciter, saltem quoad infinita individua, quæ Deus potest facere. Et si scivisset, non tamen propter hoc scientia eius fuisset infinita intensiue, sicut non est infinita ex eo q̄ cognoscit essentiam infinitam, scilicet diuinam. Si autem haberet omnipotentiam, illa necessario esset æque infinita, sicut potentia diuina. Cuius ratio est, quia potentia habet rationem principii, respectu possibilium. Et quia omnis perfectio quæ est in principio, est eminentiori modo in principio, ideo potentia quæ est respectu omnium possibilium, necessario habet omnem perfectionem possibilem eminentiori modo quo potest haberi, propter quod nulla potentia potest esse maior ea, vel perfectior. Scientia autem de natura sua non habet rationem principii respectu possibilium. Et ideo non oportet q̄ habens scientiam omnium habeat perfectionem omnium, nec perfectionem omnis scientiæ, nisi quoad numerum scibilium, sed non quoad intentionem quæ magis se tenet ex parte scientis, q̄ ex parte scibilis, quia qui habet perfectiorem potentiam cognitiuam, perfectius cognoscit aliquam rem, propter quod magis repugnat creaturæ omnipotentia, per quam æquaretur Deo non solum quoad numerum possibilium, sed etiam quo ad perfectionem potentie, q̄ omnis scientia, per quam si creatura æquaretur Deo quoad numerum scibilium, non tamen quoad perfectionem scientiæ.

Sententia huius distinctionis. X V.
in generali & speciali.

Illud quoq̄ prætermittendum non est. Superius determinatur Magister de his quæ Christus cum natura humana assumpsit ad dignitatem pertinentia. Hic determinatur de quibusdam assumptis ab eo, quæ pertinent ad defectus. Et diuiditur in duas. Primò determinatur de defectibus quos Christus cum natura humana assumpsit. Secundo de modo quo huiusmodi defectus in Christo fuerunt. 16. di. ibi, hic oritur questio. Prima est principalis questionis. Et diuiditur in tres. Primò ostendit q̄ Christus aliquos defectus cum natura humana assumpsit. Secundo ostendit quæ sit assumptionis causa ibi, hos autem defectus. Tertio excludit errorem ibi, sed quia nonnulli. Prima in tres, quia primò ostendit q̄ Christus accepit defectum pænæ, non culpæ. Et secundo q̄ non accepit omnes defectus pænæ, ibi suscepto aut. Tertio probat hoc ibi, sed forte aliquis dicit. Tertia pars quæ incipit ibi, sed quia nonnulli, diuiditur in tres. Quia primò ponit veritatem, & probat. Secundo opponit in contrarium ibi, quædam tamen reperiuntur. Tertio soluit ibi, ne autem in sacris. Hæc est diuisio, &c.

2 IN speciali sic procedit. Et proponit primò q̄ filius Dei naturam humanam assumpsit passibilem, tam secundum animam q̄ secundum corpus, & ut probaretur habere verum corpus, & veram animam accepit defectus corporis, ut famem, sitim, & huiusmodi, & defectus anime, ut tristitiam, dolorem & huiusmodi. Declarat autem per autoritates Augustini, quomodo aliquid dicitur defectuum dicuntur esse anime. Et dicit postea q̄ Christus assumpsit defectus pænæ, non culpæ. Non omnes defectus pænæ, sed illos quos ad salutem pro redemptione hominis congruebat assumere, & qui sui dignitati non derogarent: & sic assumpsit simpliciter nostram vetustatem, ut nobis infunderet suam nouitatem & nostram dupliciter consumeret vetustatem, scilicet culpæ & pænæ. Postea dicit q̄ si in scriptura reperitur quod Christus Deus infirmitates nostras suscepit præter peccatum, intelligendum est de illis defectibus qui suæ non derogant dignitati. Non enim assumpsit ignorantiam, quæ tamen non semper est peccatum: nec accepit difficultatem ad bene operandum, quæ sunt quidam defectus. Et postea probat hoc per Augustinum, qui dicit q̄ Deus potuisset homini in naturalibus constituto communicare prædictos defectus absq̄ culpa. Deinde subdit quod aliqui sunt defectus purè pænales, quos Christus non assumpsit, quia non consequuntur totam speciem, sicut sunt corporis: agritudines, & vitia, & febris & cæcitas, & similia: ex quo concludit q̄ Christus assumpsit illos defectus qui ei congruebant, & eos non contraxit ex necessitate nature, sed voluntate assumpsit ad opus redemptionis nostræ. Postea dicit q̄ quidam hæretici nega-

Questio I.

239

uerunt Christum assumpsisse humanam naturam & passibilem. Cuius oppositum tamen primò probat per autoritates euangelii, & sanctorum: deinde arguit ad oppositum per quædam dicta Augustini. Christus non videtur timuisse, nec tristitia habuisse. Et quod dicitur in Euangelio q̄ ipse timuit, vel tristatus fuit, non intelligitur de Christo, sed de membris eius. Ad hoc respondet tripliciter. Primò quod non habuit timorem, vel tristitiam inherentes, sed voluntarie assumptam. Secundo quia non habuit ista per modum passionis, sed propassionis. Tertio, quia non habuit causam timoris vel tristitiæ, hoc est, peccatum, sicut nos habemus. Et declarat quid est passio, & propassio, quia passio perturbat rationem. Propassio verò non. Postea obiicit per Hylarium, cuius verba longa ponit, & postea exponit, ut patet in litera. Et in hoc terminatur, &c.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum Christus debuerit assumere naturam humanam cum defectibus corporalibus.

Tho. 3. q. 14.

Circa distinctionem istam quaeritur de defectibus quos Christus cum natura humana assumpsit. Et primò de defectibus corporis, vtrum scilicet Christus debuit assumere naturam humanam cum defectibus corporalibus, & videtur quod non. Quia pænæ non debetur nisi culpa, sed in Christo non fuit aliqua culpa, nec originalis ut patuit supra, nec actualis secundum illud Pet. 2. Qui peccatum non fecit, ergo nec defectus corporales cum sint pænales debuerunt esse in eo.

2 Item illud non debuit esse in Christo quod præstabat impedimentum fidei incarnationis, sed per huiusmodi defectus præstabat maximum impedimentum fidei incarnationis, ergo tales defectus non debuerunt esse in Christo. Minor probatur primò quia per huiusmodi defectus corporales homines impediuntur ab eius cognitione secundum illud Esa. 51. Vidimus eum & non erat aspectus & desiderauimus eum despectum & nouissimam virorum, virum dolorum & scientem infirmitatem, sequitur vnde non reputauimus eum. Secundo quia desiderium sanctorum patrum de eius aduentu non videbatur completum. Cum in persona eorum dicitur Esa. 51. Consurge consurge induere fortitudinem brachium domini. Tertio, quia venerat ad diabolum vincendum, vincere autem est opus fortitudinis non infirmitatis, quare &c.

3 IN contrarium arguitur primò per illud quod habetur Heb. 2. Quod debuit per omnia fratribus assimilari, sed in nobis sunt multi defectus corporales, ergo omnes illos defectus debuit assumere.

4 Secundo quia Damascenus dicit quod illud quod est inassumptibile est miraculis, sed Christus venit ut curaret omnes defectus nostros, ergo omnes illos debuit assumere.

5 RESPONSIO. Circa questionem istam videnda sunt tria. Primum est an Christus debuerit naturam humanam assumere cum defectibus corporalibus. Secundum est supposito quod sic, vtrum cum omnibus vel solum cum quibusdam. Tertium est vtrum illos defectus contraxit, vel sponte assumpsit.

6 QVANTVM ad primum dicendum est quod Christus debuit assumere naturam humanam cum defectibus corporalibus quod patet tripliciter. Primò ex fide incarnationis sic, ad hoc Christus assumpsit naturam humanam ut pro peccatis nostris satisfaceret & nos redimeret, sed hoc non poterat fieri nisi assumpsisset naturam humanam cum defectibus corporalibus, igitur, &c. Minor probatur, quia satisfactio fit per opera pænalia.

Sed corpus quod non subiacet defectibus non est subiectum pænæ, ergo si Christus assumpsisset corpus sine defectibus corporalibus non potuisset pro nobis satisfacere. Secundo patet idem ex fide incarnationis quæ est necessaria ad salutem, & ideo debuit per Christum in nobis edificari, sed si Christus naturam humanam assumpsisset sine defectibus corporalibus magis destruxisset in nobis fidem incarnationis quam abstraxisset, quia natura humana non est nobis nota nisi prout subiacet talibus defectibus, ergo decuit quod Christus naturam nostram assumeret cum talibus defectibus. Tertio quia decuit quod

quod Christus præberet nobis perfectum exemplum merendi, sed meritum consistit non solum in operatione boni, sed in perfectione mali, ergo Christus utrumque exemplum merendi nobis præbere debuit, sed non potuit nobis præbere exemplum merendi in perfectione mali, nisi assumpsisset corpus passibile subiacens defectibus pœnalis, ergo, &c. Et sic patet primum.

Tho. ar. 4. ad. 30. q. 1.

7. QVANTVM ad secundum dicendum est quod secundum Damasc. Christus solus assumpsit defectus naturales & passiones indetractabiles: dicuntur autem huiusmodi defectus naturales qui consequuntur toti speciem humanam nature sibi derelictæ, propter peccatum primorum parentum, sicut fames, sitis, mors & huiusmodi: detractabiles autem positiones dicuntur quæ perfectioni scientiæ & gratiæ non repugnant. Alios autem defectus qui toti nature non sunt communes, ut febris, lepra, cæcitas, & huiusmodi, vel qui repugnant perfectioni scientiæ & gratiæ, ut sunt ignorantia, & difficultas ad bonum, & pronitas ad malum, non assumpsit. Et huius ratio est sicut dictum fuit prius, Christus assumpsit naturam humanam ad satisfaciendum principaliter pro peccato quod totam naturam infectit. Satisfactio autem requirit pro materia passibilitate corporis sine qua nullum opus pœnale esset, sed pro principio requirit ex parte anime perfectionem scientiæ & gratiæ, quia nullum opus pœnale est satisfactorium, nisi per liberum arbitrium acceptetur. Ex hoc sic arguitur, deicit ut Christus humanam naturam omnino perfectam assumeret exceptis his defectibus qui requiruntur ad opus satisfactionis, sed tales defectus sunt soli illi qui vocantur naturales & indetractabiles passiones modo quo expositum est: defectus enim qui non consequuntur totam naturam, non requiruntur ad satisfaciendum pro tota natura, vel pro peccato communi toti nature: unde nec isti sunt pœna peccati originalis immediate. Defectus vero qui derogant perfectioni scientiæ & gratiæ magis impedirent satisfactionem, quam promoverent: ergo deicit ut Christus solum assumeret defectus naturales, & indetractabiles passiones, & sic patet secundum.

Tho. ar. 3.

8. QVANTVM ad tertium, scilicet an tales defectus fuerint contracti, an assumpti. Sciendum est quod contracti im portat quandam necessariam consequentiam vnius ad alterum: est enim contracti idem quod simul cum alio trahi: isti autem defectus sunt in nobis ex duplici causa, scilicet ex conditione nature secundum se, & ex peccato sicut ex causa remouente prohibens. Quia per peccatum priuata est natura originali iustitia, quæ prohibebat in nobis tales defectus esse: si ergo isti defectus cõparantur ad naturam, siue ad suam causam per se, sic fuerunt in Christo consequentes ad naturam ex necessitate. Quia secundum Damasc. ut infra dicitur, diuinitas permittebat carni agere & pati quæ erant propria. Et ideo quum tales defectus sequantur ad naturam de necessitate, nisi prohibebatur altiori virtute, consequens est, quod in Christo fuerit de necessitate hi defectus. Si autem cõparantur ad causam remouentem prohibens, scilicet ad peccatum, cum in Christo non fuerint tales defectus ex peccato, quia peccatum non contraxit sicut nos, sic tales defectus non dicuntur à Christo contracti, sed voluntarie assumpti. Et quia in nobis sunt isti defectus ex utraque causa, in Christo autem solum ex altera: idcirco dicuntur à nobis contracti, non autem à Christo.

9. AD primum arg. dicitur quod pœna non debetur nisi culpe, sed quando pœnam sustinet, qui culpam non commisit in quantum pro eo qui peccauit voluntarie satisfaciunt. Et sic deicit ut Christus, qui pro tota natura satisfaciere volebat, defectus pœnales assumeret.

10. AD secundum dicendum quod defectus assumpti à Christo non impediebant fidem in carnationis, sed potius promouebant in quantum declarabant veritatem assumptæ humanitatis, nam etsi per huiusmodi defectus, quasi latebat & obumbrabatur deitas, declarabatur tamen per miracula. Quod autem dicitur de desiderio antiquorum patrum, dicendum est quod antiqui Patres non desiderabant in Christo fortitudinem corporalem, sed spirituales, per quam & diabolus vicit.

11. AD primum arg. alterius partis dicendum quod Christus debuit assimilari fratribus in omnibus illis quæ dignitatem eius non dedecent, & requiruntur ad opus redemptionis nostræ. Defectus autem qui derogant perfe-

ctioni scientiæ & gratiæ dignitatem Christi non decent. Defectus particulares etiam ut cæcitas & huiusmodi non requiruntur ad opus satisfactionis, & integritati nature repugnant, propter quod non debuerunt assumi.

12. AD aliud dicendum quod carabile dicitur aliquid dupliciter. Vno modo ut subiectum curationis. Alio modo ut terminus. Primo modo dicitur animal curabile vel incurabile. Secundo modo morbus. Et similiter est in spiritualibus. Cum ergo dicit Damasc. quod illud quod in se sumptibile est, incurabile est, accipitur incurabile, pro subiecto, non autem pro termino, ut pro morbo vel defectu. Et ideo ratio solum concludit quod natura quæ non est assumptibilis non est curabilis, non autem defectus. Vel potest dici quod defectus particulares supponunt defectus naturales. Et ideo illis amotis curantur particulares defectus, propter quod sufficit quod Christus naturales defectus nature assumeret, ut à consimilibus nos curaret, & per consequens ab omnibus.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum anima Christi fuerit passibilis.

Tho. 1. q. 15. ar. 4.

Secundo queritur de defectibus anime. Et primo in generali, utrum anima Christi fuerit passibilis. Et videtur quod non, quia sicut se habet gloria corporis ad corpus, ita gloria anime ad animam, sed corpus Christi statim ut fuit glorificatum fuit impassibile: ergo anima Christi cum à principio fuerit beata, videtur quod ex tunc fuerit impassibilis.

2. Item foris est agere, alterius vero potentie, scilicet materie est pati, sed anima forma est, nec habet materiam partem sui, ergo non videtur quod fuerit passibilis.

3. IN contrarium est quod dicit Damasc. quod anima à corpore incisa dolet, & compatitur corpori. Sed anima Christi coniuncta fuit corpori incensibili, & quandoque incisa siue diuiso per clauos, ergo tunc dolebat.

4. RESPONSIO Circa questionem istam primum distinguendum est de passione. Deinde respondendum est ad questionem.

5. QVANTVM ad primum sciendum quod duplex est passio, vna naturalis, alia vero animalis. Passio naturalis seu corporalis dicitur tripliciter. Vno modo quæcumque alteratio per quam in subiecto aliquid recipitur. Alio modo dicitur passio alteratio, per quam aliquid recipitur in subiecto, & aliquid ab ipso abicitur. Tertio modo dicitur illa sola alteratio, per quam à subiecto forma conueniens abicitur, & disconueniens introducitur. Primo modo sumitur passio valde large, secundum enim illum modum luna patitur cum lumen recipit. Secundo modo sumitur passio minus large, quando scilicet aliquid abicitur. Tertio modo sumitur stricte & proprie, quando scilicet conueniens forma abicitur, & disconueniens introducitur, & non e conuerso. Non enim dicitur proprie pati qui sanatur, sed qui ægrotat. Passio animalis nihil aliud est quam motus anime secundum appetitum conuersus ex apprehensione passionis naturalis & corporalis. Et sicut inter passiones naturales & corporales magis proprie dicitur passio alteratio, secundum quam forma disconueniens acquiritur, quam illa per quam acquiritur conueniens, sic inter passiones anime magis proprie dicitur passio motus appetitus sequens apprehensionem passionis naturalis disconuenientis, quam sequens apprehensionem passionis naturalis conuenientis: unde magis proprie dicitur pati qui dolet vel tristatur, quam qui gaudet & delectatur. De tali autem passione procedit potissimum questio, quia constat quod passio naturalis & corporalis fuit in Christo, quæ etiam mortem induxit.

6. HOC supposito dicenda sunt tria ad questionem. Primum est, quod in Christo fuit vera passio, prout dicit motum appetitus sensitui. Secundum est, quod fuit alter talis passio, quæ in nobis. Tertium est, quod in Christo fuit passio, prout dicit motum voluntatis. Primum patet dupliciter. Primum sic, ubi dicitur est vera passio corporalis percepta per sensum & motum appetitus sensitui secundum conditionem apprehensionis, ibi est vera passio animalis, sed in Christo fuit vera passio corporalis percepta per sensum & motum appetitus sensitui secundum ordinem apprehensionis: ergo in Christo fuit passio animalis. Maior patet ex notificatione

4. 44. q. 4.

tionem passionis prius posita. Minor similiter patet. Cōstat enim quod in Christo fuit vera passio corporalis abiciens illud quod erat conueniens naturæ corporis, sicut fuit diuino carnis per clauos, quæ soluebat continuitatē partium corporis, nec dubiū quin Christus hanc senserit cum assum pterit animā perfectam secundū omnes vires suas naturales. Ad hanc autē apprehensionem necessario sequebatur, quantum est ex cursu naturæ motus appetitus sensitiui secundum conuenientiam apprehensionis, scilicet secundū rem, siue ad illud quod erat apprehensum, ut nociuū & malum, quare, &c. Secūdo patet idem sic, dolor, tristitia, timor & ira sunt veræ passiones, sed in Christo fuerunt hæc omnia, quare &c. Maior de se patet. Minor probatur quantum ad singula membra ibi contenta. Primò de dolore, per illud quod habetur Esa. 53. verè languores nostros ipse tulit. Et dolores nostros ipse portauit. Et per rationem patet, quia dolor sensibilis causatur propriè ex percipiēde eius quod lædit temperamentū corporis. Et hæc perceptio est per se lozum tactum, qui inter alios sensus est discretiuus eorum, quæ concurrunt ad temperamentū corporis, Constat autem quod in Christo fuit aliquod ligitū temperamentū corporis, quia percipiebatur per tactum qui fuit in Christo semper animus, ergo sequebatur ad hoc verus dolor: similiter de tristitia patet per illud quod habetur Mat. 26. Tristis est anima mea usque ad mortem. Et per rationē, quia scilicet dolor causatur ex læsione sensus tactus percipiēda. Sic tristitia causatur ex nociuo naturali, seu ex malo apprehenso per imaginatōem, vel aliquam virtutē interiorē: sed talis apprehensio fuit in Christo, frequētē enim fuit imaginatus mortem antequā pateretur, ergo fuit in eo vera tristitia. De timore etiam patet per illud quod habetur Mat. 13. Cœpit pauere, & dolere. Et per rationē, quia sicut ex apprehensione mali præsentis causatur tristitia, sic timor ex apprehensione mali futuri, sed talis apprehensio fuit in Christo, ergo & talis timor. De ira patet similiter per illud quod habetur in Psalm. & applicatur Christo Ioan. 2. Zelus domus tuæ comedit me. Zelus autē est species iræ. Quum ira distinguitur in irā per zelum, & irā per vitium. Et idem apparet per rationem sic, posita causa sufficēte ponitur effectus, sed tristitia est causa sufficiens iræ. Ex tristitia enim alicui illata oritur appetitus repellendi vel vindicandi iniuriā factam. Quum ergo in Christo fuerit tristitia, ut dictum fuit, cōsequens est, ut in Christo fuerit ira. Et sic patet minor sequitur ergo conclusio, quod in Christo fuerit vera passio, quæ est motus appetitus sensitiui: & sic patet primum.

7 Q V A N T V M ad secundum dicendum est quod istæ passiones fuerunt aliter in Christo, quā in nobis, quantum ad tria. Primò quantum ad obiectum, quia in nobis huiusmodi passiones frequētē tendūt in illicita, in Christo autem nunquā fuit sic. Secūdo quantum ad principium, quia hæc passiones frequētē præueniūt in nobis iudicium rationis. Sed in Christo nullus motus appetitus sensitiui præuenit iudicium rationis: propter quod in ipso huiusmodi passiones nō fuerunt culpabiles: ira enim præueniens iudicium rationis culpabilis est, & vocatur ira per vitium, secundū quam homo dicitur operari. Nam operatio attribuitur primò mouētī. Et de hac dicitur Iac. 1. quia ira viri iustitiam Dei non operatur. Et talis ira nō fuit in Christo, ira autē sequens iudicium rationis, quæ est appetitus vindicæ, prout ratio indicauit, dicitur ira per zelum, & talis nō est vitium, & fuit in Christo. Tertio fuerunt differenter passiones in Christo & in nobis quantum ad effectū, quia huiusmodi passiones quandoq; in nobis non sistant in appetitu sensitiuo, sed redūdant in rationē, ira, vt eam perturbent & eam retrahant quandoq; à sua rectitudine: non sic autē fuit in Christo, quia huiusmodi motus ex diuina dispositione sic subsistebant intra limites appetitus sensitiui quō nullo modo impediebatur, vel perturbabatur ratio ex eis, quin ageret ea quæ conueniebant. Et ideo magis dicitur fuisse in Christo secundū propassionē, quam secundum passionē, propassio enim dicitur quasi inchoata passio. Sed passio absolute dicitur consummata passio & perfecta. Et quia vltima cōsummatio motuum appetitus sensitiui est prosecutio rei appetitæ, quæ non cōtingit nisi ratio per passionē abstrahatur à sua rectitudine, ideo in nobis ubi hoc accidit, tales motus dicuntur passiones:

& hoc inueniat scriptura dicens, quod cœpit contristari & mortuus esse. Vbi dicit Hieron. quod dominus nosset vt veritatem probaret assumpti hominis, verè quidē contristatus est, sed ne passio in illius dominaretur animo per propassionem, dicitur quod cœpit contristari, vt passio perfecta intelligatur, quādo animo, id est, rationi dominatur: propassio autem est quasi inchoata in appetitu sensitiuo, sed vterius non procedit, & sic patet secundum.

8 T E R T I V M patet, scilicet quod in Christo fuerit passio, prout dicit motum voluntatis, quia sicut ex apprehensione disconuenientis secundum sensum causatur motus appetitus sensitiui secundum conditionem apprehensionis, ira ex apprehensione disconuenientis per intellectum causatur motus voluntatis secundum conditionem apprehensionis, sed in Christo fuit apprehensio aliquorū disconuenientium, & quæ iudicabantur talia secundum rationem: ergo in Christo fuit motus voluntatis secundum conditionem talis apprehensionis: motus autē voluntatis conueniens tali apprehensioni est motus displicentia: ergo in Christo fuit talis displicentia, quæ largè potest dici passio. Maior de se patet, & minor declaratur, Christus enim per partem intellectuam apprehendit aliquid quod disconuenientia sibi, puta mortem propriam, vel tribulationem discipulorum, & huiusmodi, quare &c.

9 Qualiter autē potuerit in Christo esse nolle mori & velle mori, oblati enim est, quia voluit, vt dicitur Esa. 53. Aduertendū est quod ratio potest ferri in aliquid dupliciter. Vno modo in se & absolute: alio modo in ordine ad aliquid quem finem. Primò modo accipitur ratio, vt natura, maxime cum considerat illud quod est nociuum, vel conueniens naturæ secundū se. Secundo modo sumitur ratio, vt ratio in quantum iudicat de aliquo secundū relationem ad finem. Primò ergo modo, ratio in Christo iudicabat mortem esse sibi disconuenientem, sed secundo modo iudicabat eam esse conuenientem propter finē, scilicet propter salutem humanā. Et quia primus actus respectu secundū est imperfectus, & quasi secundū quid: vnde non est iudicium finale, sed conditionatū, sicut si dicerem iudico quod bibere medicinā amaram est malū secundū se, sed bibere eam propter sanitatē est bonū expediens, sic actus voluntatis sequens primū actum rationis est imperfectus, & secundum quid respectu secundū: vnde non est nolle simpliciter, sed secundum quid, & conditionatū. Vnde Christus conditionaliter dicit, vt habetur Mat. 26. Pater mihi, si possibile est transeat à me calix iste, addens. Veruntamē non sicut ego volo, sed sicut tu, loquens primò de voluntate naturali & conditionata: & subiungens voluntatē quæ erat voluntas simpliciter & cōformis voluntati diuina. Vnde patet, quod hæc duæ voluntates cōpariebatur se in Christo nolle mori voluntate naturali, & velle mori voluntate deliberata.

10 A D primum arg. dicendum quod tota anima Christi secundum omnes potentias non fuit à principio beata, sed solum secundum superiorem rationem, secundum rationem autem inferiorem, & secundum vires sensitiuas perturbabatur agere & pati ea quæ erant eis propria, vt dicit Damasc. lib. 3. Cuius ratio est, quia ut dictū est supra, Christus assumpsit naturam nostram, vt in ea nos redimeret. Et ideo talem assumpsit, qualem oportuit esse ad finē nostræ redemptionis: & quia redemptio nostra fuit per modum satisfactionis, quæ fit per opera penitentialia, ideo oportuit quod non tota esset glorificata, sed pro parte passibilis.

11 Ad secundum dicendum quod illud quod propriè patitur, vel agit passione, vel actione naturali est compositum, licet principium agendi sit magis forma & patientia materia loquendo de actione & passione naturali, sed loquendo de passione animali quæ aliquo modo est actio, ratio patienti est magis anima quā corpus seu materia. Quia talis passio non est nisi motus appetitus sequens apprehensionem nociui, & de tali passione hic modo loquimur.

Q V Æ S T I O T E R T I A.

Verum dolor passionis Christi fuerit maior omnibus doloribus.

Tho. 3. q. 46. art. 6. q. 3.

Tertio queritur, vtum dolor passionis Christi fuerit maior omnibus aliis doloribus. Et videtur quod non, quia in his quæ Christi sunt nihil fuit superfluum, virtus

Inf. d. 16. q. 20

Inf. d. 17. q. 10

virtus enim ponit medium in passionibus, Christus autem fuit virtuosissimus. Sed minimus dolor Christi sufficeret ad salutem generis humani, ergo superfluum fuisse Christum sustinuisse magnum dolorem, quod est inconueniens.

2 Item dolor vel tristitia si sit vehemens non solum impedit delectationem contrariam, sed quancumque (vt habetur. 7. Ethic.) Si ergo dolor passionis Christi fuit maximus, impediuit delectationem fruitionis: hoc autem est inconueniens, ergo &c.

3 Item dolor passionis Christi attenditur secundum gravitatem & diuturnitatem passionis, sed aliqui sancti martyres sustinuerunt diuturniores, & grauiores passiones quam Christus vt Laurentius & Vincentius, ergo dolor passionis Christi non fuit maximus.

4 IN contrarium est quod di. Tre. 1. O vos omnes qui transitis per viam attendite si est dolor sicut dolor meus.

5 Arguitur etiam per rationem. Virtuosus summe diligit vitam suam, sed amittere id quod est summe dilectum est summe dolorosum, ergo &c.

6 **RESPONSIO.** quauis dolor stricte acceptus sit passio appetitus sensitui sequens laesionem tactu perceptum: tamen dolor largè loquendo sumitur quandoque pro passione sequente apprehensionem nociui factam per quancumque potentiam interiore vel exteriori, sensituiam vel intellectuiam, & sic accipitur nunc. Dicenda sunt ergo duo circa questionem istam. Primum est an talis dolor fuerit in Christo maximus. Secundum est vtrum in aliquo diminuerit gaudium fruitionis.

7 **CIRCA** primum dicendum est quod dolor Christi potest comparari ad dolorem damnatorum, & ad dolorem viatorum. Si comparatur ad dolorem damnatorum tunc non fuit maximus, sed eo minor. Cuius ratio est quia sicut se habet gloria beatorum ad bona presentis vite, sic se habet miseria damnatorum ad penas & miseras huius vite, sed gloria beatorum excedit omne bonum presentis vite, ergo pena & miseria damnatorum excedit omnes penas & miseras huius vite. Si autem dolor Christi comparatur ad dolorem viatorum sic fuit maximus. Quod patet tripliciter. Primum ex conditione obiecti doloris. Secundum ex conditione subiecti patientis. Tertium ex generalitate passionis. Ex conditione obiecti doloris sic, quia quantum ad dolorem sensibilem obiectum fuit laesio corporis per crucifixionem que laesio est acerbissima quia confixus fuit in locis nervosis & maxime sensibilibus, scilicet, in manibus & pedibus, quam acerbitate augebat continuè pondus corporis dependentis, & diuturnitas passionis, quia crucifixi non statim moriuntur, sicut qui gladio interficiuntur.

8 Quantum autem ad dolorem interiore causa seu obiectum fuit casus Iudeorum in eius mortem delinquentium & scandalum discipulorum eum relinquentium, & amissio vite que naturaliter est horribilis nature humane. Patet secundo idem ex conditione subiecti patientis, quia quanto corpus est melius complexionatum tanto anima est magis doloris perceptiua, sed corpus Christi fuit optime complexionatum, quia immediate fuit formatum à Spiritu sancto, que immediate autem facta sunt à Deo optime facta sunt vt congruit sue speciei sicut dicit Chrysost. de vino in quo Christus conuerit aquam in nuptiis, ergo anima eius quantum ad vires eius interiores & exteriores efficacissime apprehendebat omnes causas doloris & tristitie. Ex hoc autem causatur maior dolor, quare &c.

9 Tertio patet idem ex generalitate passionis: passus autem est in animam per tristitiam tadium & timorem, & in corpore per vulnera & flagella, & per totum, scilicet in capite per coronam spinarum pungentium, in manibus & pedibus per fixuram clauorum in facie per sputa & alapas, in residuo corpore per flagella. Passus etiam fuit secundum omnem sensum corporum, secundum tactum quidem flagellatus & confixus, secundum gustum felle & aceto potatus, secundum olfactum in loco fetido cadauerum mortuorum appensus, scilicet in loco Caluarie, secundum auditum laesum blasphemis irridentiis, secundum visum videns matrem & discipulum quem diligebat fratres. Ex quibus omnibus simul iunctis & non ex vno tantum apparet dolorem passionis Christi fuisse maximum, & sic patet primum.

10 **QUANTUM** ad secundum dicendum est quod dolor

passionis in nullo minuebat delectationem fruitionis. Cuius ratio est, quia dolor vel tristitia non impediunt delectationem vel gaudium nisi dupliciter. Vno modo per modum contrarietatis, & tunc vnum totaliter tollit alteri eo quod contrarium non possunt simul esse. Alio modo per modum redundantie, secundum quod actus vnius potentie redundat in alterum, eo quod omnes potentie radicantur in eadem essentia animæ: & tunc minuit alterum, sicut valde appetenti ad aliquid non plene aduertunt de his que transeunt ante oculos eorum. Et similiter est de his que sunt circa appetitum. Neutrū autem istorum fuit in Christo, quare &c. Minor probatur, quoniam dolor sensibilis non fuerit contrarius gaudio fruitionis, patet, quia contraria non se impediunt nisi circa idem: sed dolor sensibilis, & gaudium fruitionis non fuerunt in anima secundum eandem potentiam, sed vnum secundum potentiam sensituiam, aliud secundum potentiam intellectuiam, comprehendendo sub intellectu & sensu appetitus sequentes: ergo non fuit ibi impedimentum per modum contrarietatis. Et idem dicendum est de omni tristitia que fuit in Christo, secundum partem sensituiam: de ea autem que fuit secundum partem intellectuiam, similiter dicendum est quod non fuit contraria gaudio fruitionis, quia gaudium & tristitia de alio & alio obiecto non sic opponuntur, sed gaudium fruitionis fuit de deo viso: dolor autem & tristitia fuerunt circa obiecta creata, sed vnum non impediēbat alterum per modum contrarietatis. Item nec per modum redundantie, quia sicut dicitur fuit ex dispensatione diuina fuit hoc specialiter in Christo, quod permittēbatur vnicuique parti agere, & pati ea que erant vnicuique propria: propter quod ex gaudio fruitionis non erat redundantia in inferiores partes ad mitigandum dolorem passionis, nec ex dolore passionis fuit aliqua redundantia ad minuendum gaudium fruitionis.

11 Ad primum argu. dicendum quod dolor Christi si cet fuerit maximus, non fuit tamen superfluum, medium enim quod ponit virtus inter superfluum & diminutum, non attenditur secundum quantitatem rei, sed secundum proportionem ad rationem, scilicet vt passio non excedat regulam rationis: ratio autem ponit regulam in his que sunt ad finem ex ipso fine. Et quia finis passionis Christi fuit libertas generis humani non per solam potestatem, sed per istam satisfactionem: ideo Christus debuit sustinere non solum tantam penam quantum sufficeret ratione deitatis vite, sed quanta sufficere deberet ratione humane nature ad tantam satisfactionem assumptam: & illa pena debuit esse maxima, quam esset pro peccato totius mundi satisfactoria. Item Christus passus est non solum ad satisfaciendum pro peccatis, sed ad præbendum exemplum ad sustinendum quecumque tristitia & dolorosa pro ascensione glorie, ad quam consequendam non sunt dignæ passiones huius temporis, vt dicitur Rom. 8. Et ideo congruum fuit quod pateretur non solum dolorem paruum, aut medium sed maximum.

12 Ad secundum dicendum quod verbum Philosophi habet veritatem ratione redundantie que naturaliter fit ab vna potentia in aliam, sed talis redundantia non fuit in Christo, vt dictum fuit supra. Et ideo dolor eius fuit maximus, quia purissimus, & nulli delectationi admixtus.

13 Ad tertium dicendum quod nihil prohibet aliquos martyres sustinuisse maiorem dolorem, quantum ad aliquas particulares conditiones, sed quantum ad omnes causas doloris, nullus sustinuit æqualem dolorem dolori Christi.

Sententia huius distinctionis, XVL
in generali & speciali.

Hic oritur questio. Superius determinauit Magister de defectibus quos Christus cum natura humana assumpsit. Hic inquit per quem modum illi defectus in Christo fuerunt, vtrum scilicet fuerit in eo necessitas patiendi, vel moriendi. & diuiditur ista pars in duas. Primum ostendit quod Christus necessitatem moriendi voluntarie assumpsit. Et quia talis necessitas ad statum hominis pertinet, ideo secundo dicit quod Christus de singulis statibus hominis, qui sunt quatuor, aliquid accepit ibi, Et notandum est hic Christum. Prima in duas. Primum mouet questionem & arguit. Secundo eam soluit & solutionem confirmat ibi, ad quod dici potest. Hæc est di. &c.